

Discurs de la doctora Montserrat Casas, Rectora de la UIB

Acte d'investidura del senyor Felicià Fuster com a Doctor Honoris Causa de la UIB

La concessió del doctorat honoris causa és un dels actes de més llarga tradició universitària, mitjançant el qual una persona amb mèrits rellevants passa a formar part del claustre de la nostra universitat. Aquest fet és sempre un orgull per a tota la comunitat universitària. Però en el cas del doctor Felicià Fuster Jaume ho és doblement perquè poques universitats del nostre país poden dir que tenen com a President del Consell Social una persona mereixedora del doctorat honoris causa per la seva impecable trajectòria professional duta a terme fora de la universitat.

El doctor Ramon Puigjaner en la seva *laudatio* ha assenyalat els mèrits científics i tecnològics del brillant Enginyer Industrial que, malgrat la seva projecció internacional, ha mantingut sempre els ulls posats en la seva Mallorca natal. Així, el doctor Fuster, que va ser Enginyer en cap de l'Ajuntament de Palma, l'any 1953 va impulsar la construcció de l'actual Institut Politècnic de Ciutat des de la direcció de l'Escola de Treball. Ja llavors estava convençut de la necessitat de formació tecnològica per als joves de les nostres illes. A partir de l'any 1955 inicià la seva responsabilitat en l'electrificació integral de les illes Balears executant el projecte de l'antiga central tèrmica d'Alcudia, obra de l'arquitecte Ramón Vázquez Molezún. Aquesta central, juntament amb la colònia que la complementa i que fou encarregada a Josep Ferragut Pou, és un dels pocs exemples d'urbanisme industrial de les nostres illes. En el transcurs d'una visita que hi vàrem realitzar, m'explicà el doctor Fuster que el dia de la inauguració, li feren a saber que seria millor que no hi assistís, atès que la seva presència podria incomodar algunes autoritats. Aquesta, diguem-ne anècdota, és una mostra de la personalitat del nostre honoris causa. El seu treball i esperit innovador han fet que les responsabilitats ocupades posteriorment hagin estat moltes tant a nivell nacional com internacional.

Jo vaig tenir la sort de conèixer el doctor Fuster l'any 2000 quan ell va accedir per primera vegada a la presidència del Consell Social de la nostra universitat. Potser vaig reconèixer en ell l'enginyer que jo mateixa hauria volgut ser, si no m'haguessin dit que una dona difícilment podria exercir com a tal, la qual cosa ha tingut com a conseqüència que hagi dedicat una bona part de la meva vida a la física nuclear.

Per això, des de la meua perspectiva professional, Felicià Fuster és fonamentalment qui va ocupar la presidència de l'External Advisory Group for Fusion, un càrrec al que no ha accedit cap altre espanyol i des del qual va lluitar per poder portar el projecte ITER al nostre país. Un projecte que finalment tindrà la seva ubicació a prop de Marsella, i que, basat en el disseny rus de confinament de plasma, serà decisiu per al futur energètic de tots els països. Aquest projecte haurà de resoldre la dificultat de mantenir la reacció de fusió nuclear durant un temps més llarg que no els dos minuts actuals, amb la finalitat d'aconseguir un balanç energètic positiu. S'iniciarà així el camí dels estels per aconseguir energia. El projecte, com el significat llatí de la paraula, serà un "camí" per al perfeccionament de la fusió com a font energètica per a usos pacífics.

Com podeu suposar, els responsables d'aquestes comissions difícilment ocupen les portades dels diaris en el nostre país i, per tant, són poc coneguts.

Ara, com a rectora, comparteixo amb Felicià Fuster el projecte d'una universitat de qualitat, oberta a la societat, receptora del que pugui enriquir-la culturalment, capaç de formar bons professionals i de liderar els avenços científics i culturals, i que assumeixi plenament el paper de motor de la societat que li correspon. D'ençà que ens vàrem conèixer hem compartit també la preocupació pel poc interès que té la nostra societat per la formació, especialment en l'àmbit científic i tecnològic. A títol d'exemple, parlava fa pocs dies amb tres directius d'una gran empresa tecnològica als quals crec que he convençut perquè un cert nombre de doctorands i postdocs hi puguin anar a fer feina. M'explicaven una bona part dels seus projectes i com que mai no he estat políticament correcta, i a la meua edat ja no n'aprendré, els vaig preguntar: "i d'on penseu treure els científics i els enginyers per dur a terme tot això?". Contestaren: "n'estam cercant a Polònia".

És evident que tenim molts pocs alumnes als estudis científics i tecnològics, no és quelcom que afecti només les Illes Balears, basta fer un recorregut pels centres de secundària del nostre país i veure el nombre d'estudiants del batxillerat d'aquesta branca.

El doctor Fuster ens explicava la necessitat de la presa de consciència i de voluntat col·lectiva per anar redreçant un model energètic basat en la idea que l'energia és una qüestió de la qual un no s'ha de preocupar mentre pugui pagar-la. I és ben clar que els qui no tenen diners no hi poden accedir per més que la necessitin per viure en unes mínimes condicions de dignitat, sense oblidar que molts esperen el moment adequat per fer un bon negoci amb tots els qui no tenen res. Difícilment podem esperar viure en un món en pau, mentre l'accés a l'energia, que és sinònim de l'accés al desenvolupament i a la riquesa, sigui tan desigual.

Sense excusar la responsabilitat que també tenim els científics i els tecnòlegs en aquest problema, hem de ser conscients que un país on molt poca gent té formació científica i tecnològica difícilment pot innovar, i és presa fàcil d'aquells qui expliquen grandeses que mai no se sap si després seran veritat. Conèixer el fonament dels problemes ajuda a introduir elements de racionalitat i evita prendre decisions com és, per exemple, construir primer un edifici, fins i tot ampliar-lo, i després mirar d'evitar que s'inundi.

Coincideixo també amb el doctor Fuster en la necessitat de la recerca, el desenvolupament i la innovació en l'àmbit energètic. La recerca, juntament amb la docència, són activitats fonamentals de tots els professors universitaris i dedic la major part dels meus esforços a explicar-ho fent servir allò que diuen sempre els especialistes en pedagogia: que la base de l'aprenentatge és la repetició. Però de vegades no estic segura que funcioni. És cert que la major part del professorat universitari dedica una gran part del seu temps a les activitats d'investigació. Això li permet també il·lusionar als seus estudiants. També és cert, però, que la recerca, contemplada en totes les lleis de reforma universitària del nostre país, forma part dels intangibles perquè no hi ha cap norma posterior que obligui a fer-la. A tot això s'afegeix el dèficit històric d'inversió en

recerca, desenvolupament i innovació a la nostra Comunitat Autònoma. Tinc l'esperança que ara, finalment, això es comenci a corregir.

Com a ciutadana tenc l'honor de compartir amb el Dr. Fuster la il·lusió per un projecte, el de tenir a les Illes Balears un Museu de la Ciència i de la Tècnica. Un museu que tindria com a principal objectiu despertar l'interès pel coneixement científic i tecnològic i afavorir els estímuls que desperten la necessitat de conèixer i que ha de servir també per recuperar una part del nostre patrimoni industrial. No oblidem que la societat del coneixement permet transformar la informació en un valor tangible per augmentar la nostra capacitat de treball i de millora social i individual. Per aconseguir-ho és necessari l'aprenentatge constant dels ciutadans, per això la millora de la cultura científicotecnològica de la població es considera una condició sine qua non perquè una comunitat es pugui integrar satisfactòriament en aquest procés.

Poques vegades som capaços de valorar el que és nostre, i són generalment els que vénen de fora els qui ens fan entendre el valor i la importància del que tenim. Com a exemples podríem començar pel nostre paisatge tantes vegades malmès, i acabar per les nostres personalitats més rellevants. Felicià Fuster no n'és una excepció. El seu coneixement de la realitat energètica nacional i internacional l'ha convertit en l'enginyer espanyol més rellevant del sector energètic. Enamorat de la Mediterrània ha sabut, com la mar, donar llum i dur a bon port molts de projectes. Per això és de rigor agrair-li l'esforç per a la innovació de les infraestructures i els serveis de la nostra comunitat, i la seva dedicació als càrrecs de direcció que ha ocupat i que ha portat sempre amb una actitud personal de generositat, de discreció, de compromís i de servei. Al llarg de la seva trajectòria i sobretot amb el lideratge del projecte ITER ha mostrat sempre un ferm compromís de mirar cap el futur. Forma part merescudament del grup de mallorquins universals que ens ha llegat a tots el que és el patrimoni més permanent: el de la seva intel·ligència.

L'acte d'avui ha d'entendre's també com l'agraïment al doctor Fuster per les gestions fetes a favor de la Universitat de les Illes Balears. El seu mestratge com a professional ha estat ja reconegut per la Universitat Politècnica de Madrid i amb la concessió del premi Nacional d'Enginyeria Industrial, entre d'altres. L'estat Espanyol li va concedir la Gran Creu d'Isabel la Catòlica i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears la medalla Ramon LLull.

Doctor Fuster, siau benvingut com a nou membre del Claustre de la Universitat de les Illes Balears i conservau en la memòria aquest senzill acte de reconeixement a la vostra obra. Alhora us agraiem que ens hàgiu volgut honorar amb la vostra acceptació i presència, que sens dubte engrandeix la nostra universitat.

Moltes gràcies!